

RAZGOVOR Redatelj Arsen Anton Ostojić u povodu nagrada na Pulscome festivalu

Pljesak publike veliko mi je zadovoljstvo

Više od nagrada veseli me izuzetan prijem koji je moj film »Ničiji sin« doživio ne samo od ocjenjivačkog suda i kritike nego i publike

Goran IVANIŠEVIĆ

Film »Ničiji sin« Arsenata Antona Ostojića apsolutni je pobjednik 55. festivala igranog filma u Puli. Uz Veliku zlatnu Arenu za najbolji film osvojio je još pet Zlatnih Arena (najbolji redatelj, najbolja glavna muška uloga, glazba, specijalni efekti i ton) te nagradu »Oktavijan« Hrvatskoga društva filmskih kritičara i zauzeo drugo mjesto prema glasovima publike. Uspjeh filma »Ničiji sin« bio je povod za razgovor s njegovim redateljem filma Arsenom Antonom Ostojićem

Nesvakidašnji počeci

■ Jedini ste redatelj koji je na ovogodišnji Pulski festival došao bez osvojenih Velike zlatne arene, a iz Pule se otišli kao najbolji.

- Osvojiti Veliku zlatnu Arenu lijep je osjećaj, no ono što još više veseli izuzetan je prijem koji je film doživio ne samo od ocjenjivačkog suda i kritike, nego i publike koja je svoje odobravanje jasno iskazala u Areni nakon projekcije. Pljesak koji su dobili svi članovi ekipe, a posebice glumac Alen Liverić koji se tri puta poklonio publici, to najzornije prikazuje. Taj pljesak veliko mi je zadovoljstvo.

Film se prema glasovima publike plasirao na drugo mjesto sa samo 14 stotinki zaostatka za osvajačem Zlatnih vrata Pule, što je za film koji ima mnogo tragičnih elemenata velik uspjeh.

■ Kako je započeo projekt »Ničiji sin«?

- Počeci projekta nesvakidašnji su za hrvatske prilike. Scenarist Mate Matišić i producent Jozo Patljak surađivali su na nekoliko filmova i kada je Matišić ispričao neke od elemenata drame »Ničiji sin«, dijela svoje

»Posmrtna trilogije« na kojoj je tada radio, Patljak je u njima prepoznao filmsku priču i dogovorio pisanje scenarija koji je, kad je bio gotov, ponudio meni za ekranizaciju.

■ Dakle, scenarij je napisan i prije nego što je kazališni tekst »Ničiji sin« objavljen i postavljen na pozornicu.

- U dobivenom sam scenariju prepoznao ono što mene zanima na filmu, a to su elementi grčke tragedije vidljivi u odnosu oca i sina, te snažan dramski potencijal koji sam, radeći dalje na scenariju, pokušavao podcrtati i pri tom izbjeći klasične zamke koje se javljaju pri transferu dramskog teksta na film.

Predstavu »Ničiji sin« koju je u Rijeci režirao Vinko Brešan gledao sam tek kad je moj film bio u fazi montaže.

Radeći na scenariju nastojali smo mu ubrizgati što više životnosti, osobito putem scena grada, Rumunjski i ratišta kojih nema u dramskom predlošku. Osim toga, film ne slijedi redosljed čimova u drami nego započinje drugim činom, što gledatelja od samog početka uvučuće u medias res, ubaci ga u problem koji mora odmah riješavati, a da ni sam ne znam što se sve događa, jednostavno ga uvuče u radnju i vuče naprijed.

Nastojali smo koncentrirati, zgušnjati radnju i povećati napetost, stvoriti iskrene emocije koje kao redatelj poslije kanaliziram prema katarzi.

Grad na samoj bojišnici

■ Radnju drame prebacili ste iz Rijeke u Sisak. Zašto?

- Budući da je riječ o branitelju i žrtvama koje su likovi filma podnijeli u ratu, smatrali smo da bi bilo

Arsen Anton Ostojić: Svečana premijera »Ničijeg sina« održat će se najprije u Sisku, a zatim u Zagrebu

■ Predstavu »Ničiji sin« koju je u Rijeci režirao Vinko Brešan gledao sam tek kad je moj film bio u fazi montaže

primjerenije da se radnja zbiva u gradu koji je bio na samoj bojišnici. Odabrali smo Sisak jer je riječ o lijepom gradu koji gotovo i da nije korišten u hrvatskom filmu.

Snimanje u Sisku pokazalo se punim pogotkom jer smo imali svesrdnu pomoć kako gradskog poglavara, tako i svih stanovnika Siska koji su pomogli filmu.

■ Film je usredotočen na odnose Ivana i njegovih roditelja, dok o prošlosti odnosa Ivana i njegove bivše žene Marte ponešto saznajemo kroz tek nekoliko detalja.

- Povijest odnosa Ivana i Marte nije dublje obrađena, no dane su jasne smjernice kakva je ona bila. Film počinje i završava svirkom benda Rafineri u kojem Ivan pjeva, a uz njega svira i Marta.

To ukazuje na to da se oni bili bliski još kao vrlo mladi

ljudi, dok dob njihova sina svjedoči da se njihova ljubav rasplamsala nakon rata iz kojeg se Ivan vratio bez obiju potkoljenica. Premda Ivan nema dijagnozu TSP-a, u nekim situacijama reagira na taj način, što je vjerojatno razlog raspada njihova braka.

Kroz prizmu Rafineri, čiji je još jedan član u invalidskim kolicima, na određeni način izložena je tragedija rock generacije kojoj su zbog agresije na Hrvatsku ukradeni snovi, težnje i nade.

■ Odnos očeva i sinova u obitelji Barić pratite kroz tri generacije.

- U jednom trenutku Izidor će reći Ivanu da ni sam nije siguran tko mu je otac budući da su tijekom Drugoga svjetskog rata mnoge vojske prošle kroz njihov grad, te da nije važno tko ti je biološki otac nego tko te je odgojio.

Izidor je bio politički zavorenik i to također utječe na njegov odnos sa sinom, dok je odnos Ivana i njegova sina Josipa pod sjenom Ivanova stradanja u Domovinskom ratu. Josip živi s majkom, a Ivan ga tek rijetko posjećuje i na kraju definitivno gubi. Dakle, imamo tri generacije muškaraca koji su na neki način izgubili svoje očeve.

Namicanje novca za film

■ Kako ste zatvorili financijsku konstrukciju filma?

- Standardnim putem. Film je prijavljen na natječaj Ministarstva kulture na kojem je scenarij prošao i dobio 3,5 milijuna kuna. HTV se priključio projektu s milijun i pol kuna. Producent Jozo Patljak je kao koproducenta uveo i RTV Sloveniju koja je pružila laboratorijske usluge. Tome treba pri-

dodati i nezaobilazan udio Alka filma na čelu s Patljakom koji su pružili sve tehničke usluge, od kamere i montaže do postprodukcije, tako da su ukupni troškovi filma oko 7,5 milijuna kuna.

S filmom se niste natjecali za europske fondove niti tražili inozemnog partnera?

- Budući da je producent Patljak ispravno procijenio da može zatvoriti financijsku konstrukciju, nismo tražili sredstva fondova niti koproducente. Novac koji daju fondovi, uz izuzetak Eurimagesa, uglavnom je mali, a kad ulazite u koprodukcije, koproducenti se mogu nještati u kreativni proces tražeći neke izmjene u scenariju kako bi on bio atraktivniji za njihovo tržište, a to smo željeli izbjeći.

Glazba filma ima rekvizitsku dimenziju.

- Upravo to nam je i bila namjera jer ne treba zabora-

viti da je »Ničiji sin« dio Matišićeve »Posmrtna trilogije«. U mnogim scenama uz dijalog možemo čuti samo šum tišine, dok se u drugima išlo na monumentalni rekvizitski zvuk koji gledatelj gotovo da može i »tjelesno« osjetiti.

Uspirkos mnoštvu tragičnih elemenata na ne-

koliko mjesta tijekom projekcije mogao se čuti smijeh publike.

- Bilo je to upravo na onim mjestima na kojima smo to i željeli postići. Kad rade tragične priče, neki redatelj zaboravlja da život nije samo crn niti samo bijel nego stalna izmjena crnoga i bijeloga. Bilo bi pogrešno

raditi tragediju bez smijeha jer upravo to daje filmu životnost.

Za kada je planirana kino distribucija filma?

- Željeli bismo film u kinima već ove jeseni jer nema razloga da se distribucija odgađa. Svečana premijera filma održat će se najprije u Sisku, a zatim u Zagrebu.

GLUMCI

Alen Liverić je pravi izbor

■ Kako ste izabrali glumce?

- Glumce biram instinktivno. Najvažnije je bilo izabrati pravog interpreta lika Ivana, a Alen Liverić bio je prvi izbor. Znamo se deset godina jer smo surađivali na filmu »Transatlantik« Mladena Jurana na kojem sam bio direktor američkog dijela snimanja.

Kada biram glumce, nastojim uz njihov glumački talent i vještinu paziti i na vizualni dojam te autentičnost, tako da glumac u potpunosti odgovara svom filmskom liku. Primjerice, na licu Biserke Ipše koja je na

hrvatskom filmu, kao i Liverić, neopravdano premalo korištena, vidio sam upravo onaj izraz koji Ivanova majka Ana treba imati.

Mustafa Nadarević legenda je hrvatskoga glumišta, pravi profesionalac i drago mi je da je prihvatio tu zahtjevniju ulogu Ivanova oca Izidora. Zdenko Jelčić uspješno glumi svojom markantnošću ulogu povratnika u Hrvatsku, što se dijelom preklapa i s njegovim životom, jer se nakon dvadeset godina života i rada u Švicarskoj polako vraća u Hrvatsku.

Epistolarna poslastica

Dodir teksta

Helena SABLJIĆ TOMIĆ

pokazuju raspršenost njezinih interesa kojima prikriva zadovoljstvo i osjećaj sreće koji joj nudi ova komunikacija. Njezina iskustva novih gradova i prostora začinjena citatima iz knjiga nalik su postmodernim antropološkim mini-esejima. Ostavljaju pri tome dojam iskrene autoričine potrebe za opisivanjem putovanja na kojima ona vrlo često traži jedno od svojih izgubljenih »ja«.

Koristeći se spojem racionalizma i senzibiliteta, promatrajući vanjski svijet kroz unutarnju svijest žene, Jasna Horvat u obliku pisma piše putopis, ali i knjigu raspoloženja. Označena su njezina pisma pogledom znatiželjnih očiju punim čuđenja, onim kojima gleda i vidi za druge - za Irenu i Benana. U njima dominira živa percepcija, upleću se u njih različita osobna razmišljanja te se lagano iscrtaavaju obrisi jednoga novoga svjetonazora kojega ova komunikacija s Irenom Vrkljan razvija.

Užitak pisanja

Pisma Jasne Horvat osvajaju osobnošću, energijom kojom se u njima čuvaju i iščitavaju znakovi različitih kultura i književnih tekstova. Posebice je intrigantna njezina detaljna interpretacija knjige »Zelene čarape«. Knjigom dominira osjet potpune prepuštenosti obje autorice užitku pisanja pisma.

Irena Vrkljan je otkrila mladu ženu čijim se pismima raduje, s kojom putuje boraveći u svojoj berlinskoj sobi, koja je potiče na pisanje i koja njezinom životu oku ne daje utihniti. Jasna Horvat je slučajni susret uz rijeku Dravu pretvorila u posve osoban životni tekst.

■ Osim nostalgije potrage za izgubljenim vremenom, knjiga je i dnevnik u pismima u kojima se razotkrivaju ženski osobni identiteti

Irena Vrkljan-Jasna Horvat: »Pismo u pismu«, Naklada Ljevak, Zagreb, 2008., str. 243

»NIČIJI SIN« U SVIJETU

Amerikancima prepoznatljiv

■ Mislite li da bi inozemni gledatelj mogao imati teškoća u razumijevanju filma?

- Nije stvar u priči nego u pristupu. Film sam prikazao nekim ljudima u Hollywoodu i jako im se svidio. To je stoga što »Ničiji sin« funkcionira kao narativni film, to je priča koja teče bez zastoja, uz izuzetan ritam koji je Amerikancima prepoznatljiv i prihvatljiv.

Neki europski kritičari su suzdržaniji ne zbog nerazumljivosti priče - tijekom filma sve uspiju razumjeti, premda možda ne i osjetiti na pravi način - nego stoga što film ima ritam i strukturu sličniju američkom nego europskom filmu. Tu nastaje problem, a ne u samoj razumljivosti priče.

Mislite li da će to otežati festivalsku distribuciju filma?

- Ne, to neće otežati festivalsku distribuciju filma jer će »Ničiji sin« doći do onih festivala koji cijene ovakav tip filma. »Ta divna splitska noć« bila je na 40 festivala, osvojila 23 nagrade. Ići ćemo tamo gdje će nas htjeti. Film ne mora ući na svaki festival niti na svakom festivalu mora dobiti nagradu. Važno je da ga gledatelj iskreno osjeća. »Ničiji sin« već je sada pozvan u natjecateljske programe nekoliko svjetskih festivala.